

Factsheet: de Duitse publieke omroep

Serie: Duitse publieke omroep

Achtergrond - 8 maart 2018 - Auteur: Josta van Bockxmeer

De Duitse publieke omroep bestaat uit ARD, ZDF en Deutschlandradio. Die bestaan weer uit verschillende regionale zenders. In totaal tellen de *öffentlich-rechtlichen* ruim 20 tv-zenders, meer dan 60 radiozenders en rond de 25.000 medewerkers in vaste dienst. Die worden grotendeels betaald uit de *Rundfunkbeitrag*.

Publieke zenders

- ARD: Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland. De omroep bestaat uit negen regionale omroepen: Bayerischer Rundfunk (BR), Hessischer Rundfunk (HR), Mitteldeutscher Rundfunk (MDR), Norddeutscher Rundfunk (NDR), Westdeutscher Rundfunk (WDR), Radio Bremen, Rundfunk Berlin-Brandenburg (RBB), Saarländischer Rundfunk (SR) en Südwestrundfunk (SWR). ARD heeft ook nog de populairwetenschappelijke zender Alpha. Iedere omroep heeft als toezichthoudende instantie een Rundfunkrat, die samengesteld wordt uit verschillende groepen in de samenleving, zoals kerken en vakbonden.
- ZDF: Zweites Deutsches Fernsehen. De omroep zendt sinds 1963 uit. Anders dan de ARD bestaat de omroep niet uit regionale omroepen. De toezichthouders van de ZDF komen bij elkaar in de Fernsehrat. Van die laatste maken ook politici deel uit. In 2014 bepaalde het Constitutioneel Hof dat het aandeel politici in de Fernsehrat omlaag moest, na klachten over politieke beïnvloeding van de ZDF-programma's.
- Deutschlandradio is de Duitse nationale radiozender en bestaat sinds 1994. De uitzendingen van Deutschlandradio worden verzorgd door Deutschlandfunk, Deutschlandfunk Kultur en Deutschlandfunk Nova.
- Deutsche Welle is de Duitse wereldomroep, een tv- en radiozender en nieuwswebsite voor het buitenland, gezeteld in Bonn en Berlijn. De zender biedt journalisten wereldwijd een onafhankelijk platform en zet zich in voor de verspreiding van waarden als democratie en vrijheid van meningsuiting.
- 3sat biedt voornamelijk cultuurprogramma's. De uitzendingen worden

gemeenschappelijk gefinancierd door de ARD, de ZDF en de Oostenrijkse en Zwitserse publieke omroep en zijn in alle drie de landen te zien. De uitzendingen worden gemaakt in de ZDF-studio's in Mainz.

- Arte is een Frans-Duitse cultuurzender, die sinds 1991 bestaat. Binnen de ZDF werken 70 mensen voor Arte, die per jaar ongeveer 1250 uur uitzending produceren. Samen hebben ARD en ZDF de 'Arte Deutschland TV GmbH'. Frankrijk draagt evenveel bij aan de financiering en de programmering van Arte als Duitsland.
- PHOENIX is een informatiezender van ARD en ZDF. Op Phoenix zijn live debatten in de Bondsdag en het belangrijkste politieke nieuws te zien. Phoenix zendt ook debatprogramma's en documentaires uit.
- KiKa staat voor Kinderkanal. De zender is verantwoordelijk voor de kinderprogramma's van ARD en ZDF. KiKa bestaat sinds 1997.
- Funk is de jeugdzender van ARD en ZDF, die zich op 14- tot 29-jarigen richt. Funk wordt voor een derde door de ZDF en voor twee derde door de ARD gefinancierd.

Serie Duitse publieke omroep

De *öffentlich-rechtlichen* - ARD, ZDF en Deutschlandradio - liggen onder vuur. De zenders zijn te duur, te elitair, werken te weinig transparant en vormen oneerlijke concurrentie met andere media, luidt de kritiek. De deelstaten, die over de publieke omroep gaan, eisen harde bezuinigingen en hervormingen. In deze serie belichten we een aantal aspecten van de discussie.

Taak:

De taak van de publieke omroep in Duitsland komt voort uit de grondwet. Hij is in detail vastgelegd in het Rundfunkstaatsvertrag. Daarin staat dat de zenders de Duitse bevolking van een alomvattend programma moeten voorzien, dat informatie, algemene ontwikkeling, advies, cultuur en amusement biedt. Ze moeten zo een bijdrage leveren aan de publieke opinie en de verscheidenheid van de meningen in het publieke debat. De publieke omroep is na de Tweede Wereldoorlog opgericht om ertoe bij te dragen dat er nooit meer een dictatuur ontstaat als die van het nazi-regime.

Organisatie

De verantwoordelijkheid voor de publieke omroep ligt in Duitsland bij de

deelstaten. De minister-presidenten van de deelstaten bepalen het gemeenschappelijke mediabeleid in de Rundfunkkommission der Länder. Ze overleggen onder meer over de taak van de publieke omroep en over de hoogte van de *Rundfunkbeitrag* (zie onder).

De deelstaat Rijnland-Palts coördineert de Rundfunkkommission. De voorzitter van de commissie is de minister-president van de deelstaat, op dit moment Malu Dreyer. Coördinator is de staatssecretaris voor mediabeleid van Rijnland-Palts, Heike Raab. De Rundfunkkommission vergadert als de deelstaatpremiers samenkomen voor hun Ministerpräsidentenkonferenz.

Rundfunkbeitrag

De publieke omroep in Duitsland wordt grotendeels gefinancierd via de *Rundfunkbeitrag*, een bijdrage van €18,36 per maand (in 2022) die elk huishouden in Duitsland moet betalen, ongeacht of er tv, radio of wifi aanwezig is. Grofweg tweederde van die 18,36 euro gaat naar de ARD, eenderde naar de ZDF en enkele tientallen centen naar Deutschlandradio. ([bekijk hier de details van de verdeling](#)).

De *Rundfunkbeitrag* levert jaarlijks ruim 8 miljard euro op. Via ARD en ZDF krijgen ook 3sat, Arte, PHOENIX, Kinderzender Kika en jongerenkanaal Funk een deel van dat geld. Alleen Deutsche Welle wordt direct met belastinggeld gefinancierd. De staatssecretaris van Cultuur en Media in de bondsregering is verantwoordelijk voor Deutsche Welle.

De Kommission zur Ermittlung des Finanzbedarfs der Rundfunkanstalten (KEF) in Mainz doet aanbevelingen over de hoogte van de *Rundfunkbeitrag* aan de Rundfunkkommission, die erover beslist. Veel mensen in Duitsland vinden de bijdrage te hoog. In 2015 is de Duitse omroepbijdrage verlaagd van €17,98 naar €17,50. Ook daarna adviseerde de KEF de *Rundfunkbeitrag* te verlagen, maar dat advies heeft de Rundfunkkommission niet gevolgd. In 2021 werd de bijdrage juist verhoogd naar 18,36 euro.

De *Rundfunkbeitrag* werd ingevoerd in 2013. Voor 2013 financierden Duitse huishoudens de publieke omroep via de *Gebühreneinzugszentrale* (GEZ). De hoogte van de bijdrage hing toen af van het aantal radio- en tv-toestellen in huis.

Commerciële televisie

De Duitse commerciële zenders zijn in handen van twee grote mediagroepen: ProSiebenSat1Media SE en RTL Group. Bij de eerste groep horen ProSieben en Sat1. Bij de RTL Group horen onder andere VOX en n-tv. Daarnaast is er de nieuwszender Welt (tot 2015 N24), die eigendom is van uitgeverij Axel Springer. Verder kent Duitsland televisiezenders die in handen zijn van Amerikaanse

bedrijven, zoals VIVA en MTV.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/25108/factsheet-de-duitse-publieke-omroep>